

Protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1817–1833)

Opinie o stosowaniu Kodeksu Napoleona
przez sądy Wolnego Miasta Krakowa

Opracowali i wydali
Andrzej Dziadzio i Mateusz Mataniak

STAN AKADEMICKI

Uniwersytet Jagielloński

ze Jenerałnego Rektoratu
Walentego Litwińskiego.

I. Rada Wielka Uniwersytetu

1. Stanisław Hrabia Wodzicki, Prezes Senatu Rządzącego i W. Rady.
2. X. Jan Paweł Woroniewicz, Biskup Krakowski, Kanclerz Akademii.
3. Feliks Grodzicki, Senator delegowany od Senatu Rządzącego.
4. Józef Nikorowicz, Prezes Sądu Appellacyjnego.
5. Walenty Litwiński, Uniwersytetu, Rector Magnificus.

V. Doktorowie i Professorowie
dziś uczący w Szkole Głównej
Krakowskiej.

Wydział Jurystyczny.

1. Walenty Litwiński, Rector Magnificus, Prfr Kodexu Sądowego, Cywilnego i Prawa Kryminalnego.
2. Adam Krzyżanowski, Prfr Prawa Cywilnego, Prowincjonalnego, Narodów ościennych i Kambialnego.
3. Augustyna Bodrzyński, Prfr Prawa Rzymskiego i Lennego.
4. Feliks Stotwiński, Prfr Prawa Natury i Prawa Kościelnego.
5. Mikołaj Horzowski, Senator, Rr. Hr. Prfr Umiejętności Politycznych.

Trybunał I. Instancyi.

Prezes.

Bernard Dwernicki.

Vice Prezes.

Jakob Mąkolehi.

Sędziowie.

1. Antoni Dydowski.
2. Józef Gołuchowski.
3. Zastępca Sędziego. Marcin Soczyński.
4. Zastępca — Jacek Krzyżanowski Assessor Tryb. 1. Inst.

Sąd Appellacyjny.

Prezes.

Józef Nikorowicz Orderu S. Stanisława 2. Klasy Kawaler.

Vice Prezes.

Francoiszek Borg. Piekarzki.

Sędziowie.

1. Walenty Litwiński.
2. Józef Januszewicz Ord. S. Stanisława 3. Klasy Kawaler.
3. Wincenty Gołuchowski.
4. Zastępca, Ignacy Ostaszewski, Sędzia Trybunału 1. Instancyi.

Protokoły posiedzeń
Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa
Uniwersytetu Jagiellońskiego
(1817–1833)

Fontes Iuris Polonici

Seria: Prawo na Ziemiach Polskich
w Okresie Porozbiorowym
(1772/1795–1918)

Protokoły posiedzeń
Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa
Uniwersytetu Jagiellońskiego
(1817–1833)

Opinie o stosowaniu Kodeksu Napoleona
przez sądy Wolnego Miasta Krakowa

Opracowali i wydali
Andrzej Dziadzio i Mateusz Mataniak

Kraków

Andrzej Dziadzio

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

 <https://orcid.org/0000-0002-8448-2734>

 andrzej.dziadzio@uj.edu.pl

Mateusz Mataniak

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

 <https://orcid.org/0000-0002-3311-5467>

 mateusz.mataniak@uj.edu.pl

© Copyright by Andrzej Dziadzio, Mateusz Mataniak, 2022

Recenzent

prof. dr hab. Kazimierz Baran, PPUZ w Nowym Targu

Opracowanie redakcyjne

Irena Gubernat

Projekt okładki i łamanie

Lesław Sławiński

ISBN 978-83-8138-766-8 (druk)

ISBN 978-83-8138-767-5 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788381387675>

Na okładce wykorzystano:

front – zdjęcie Collegium Iuridicum Uniwersytetu Jagiellońskiego przy ulicy Grodzkiej 53 w Krakowie (źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe – Sygnatura: 1-N-2996a) oraz pojedyncze strony z *Kalendarzyka Politycznego Wolney i niepodległej Rzeczypospolitey Krakowskiej, pod Opieką trzech Najjaśniejszych i Nayspotężniejszych Monarchow zostaiącey, na Rok 1819* udostępnionego przez serwis polona.pl (sygnatura: 84002 I) pochodzącego ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej;

tył – portrety profesorów ze zbiorów Collegium Maius Muzeum UJ (Piotr Bartynowski, mal. nieznan; Antoni Matakiewicz, mal. A.N.; Walenty Litwiński, mal. J. Peszka; Adam Krzyżanowski, mal. J. Brodowski; Feliks Słotwiński, mal. nieznan); portret prof. Ferdynanda Kojśewicza, mal. J.N. Głowacki (ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, sygn. MNK III-min-27, fot. Pracownia Fotograficzna Muzeum Narodowego w Krakowie).

Praca naukowa współfinansowana w ramach programu Narodowego Centrum Nauki OPUS 14 „Prawo własności w orzecznictwie sądów Wolnego Miasta Krakowa. Z dziejów stosowania Kodeksu Napoleona” (nr umowy 2017/27/B/HS5/01308)

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Praca naukowa współfinansowana
ze środków Wydziału Prawa i Administracji UJ

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

Spis treści

Wprowadzenie	7
Introduction	13
Zasady wydawnicze	21
Wykaz skrótów	24
Protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów sygn. WP I 57	25
Protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów sygn. WP I 58	167
Protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów sygn. WP I 59	541
Wykaz literatury	645
Aneks	655
Streszczenie	663
Summary	664
Indeks osobowy	665

Wprowadzenie

Utworzone na kongresie wiedeńskim w 1815 r. Wolne Miasto Kraków o ustroju republikańskim i pod protektorem Austrii, Rosji i Prus – z powierzchnią 1150 km² i liczbą ludności ok. 90 000 – obejmowało Kraków i okolice (m.in. Chrzanów, Trzebinia, Nowa Góra). Rzeczpospolita Krakowska powstała z terenów wchodzących wcześniej w skład Księstwa Warszawskiego, utworzonego przez Napoleona Bonaparte w 1807 r. W Księstwie Warszawskim został wprowadzony w 1808 francuski Code civil (1804) i Kodeks procedury cywilnej (1806). Kodeksy te weszły w życie w Krakowie w 1810 r. i zachowały moc obowiązującą do 1855 r., mimo włączenia w 1846 r. Wolnego Miasta Krakowa do cesarstwa austriackiego. Dopiero na mocy cesarskiego patentu z 1852 r. trzy lata później prawo francuskie zostało zastąpione przepisami kodeksu cywilnego ABGB i austriackiej procedury cywilnej¹.

Funkcję Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego jako interpretatora obowiązującego w Wolnym Mieście Krakowie prawa cywilnego (materiałnego i formalnego) określiła konstytucja z 1815 r. Artykuł 15 konstytucji postanawiał, że od dwóch zgodnych (jednobrzmiących) wyroków sądu I instancji i Sądu Apelacyjnego, zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych, zasadniczo nie przysługiwał stronom żaden środek zaskarżenia. Natomiast w przypadku wyroków różniących się w treści można było złożyć ponowne odwołanie do Sądu Apelacyjnego, który w poszerzonym składzie działał jako Sąd III (Ostatniej) Instancji². Niemniej jednak Sąd III (Ostatniej) Instancji mógł rozpoznać odwołanie złożone przez stronę w sprawie cywilnej od dwóch zgodnych wyroków sądu I instancji

¹ *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, Bd. 3: *Das 19. Jahrhundert*, Teilbd. 2, Hrsg. H. Coing, München 1982, s. 2108–2109; W. Uruszcza k, *Prawo francuskie w Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815–1846)*, [w:] *Szkice z dziejów ustroju i prawa poświęcone pamięci Ireny Malinowskiej-Kwiatkowskiej*, red. M. Kwiecień, M. Małeck i, Kraków 1997, s. 99, *Varia – Uniwersytet Jagielloński*, t. 370. Zob. też L. Paul i, *Prawa obce w Rzeczypospolitej Krakowskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1982, t. 625, z. 97, s. 145–158.

² Najnowsze ujęcie zasad organizacyjnych sądownictwa Wolnego Miasta Krakowa zob. M. Ma t a n i a k, *Urzednicy sądowi Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846) na tle zasad organizacji jego sądownictwa. Zarys problematyki*, [w:] *Dzieje biurokracji*, t. 9: *Biurokracja monarchii*, red. A. G ó r a k, J. Kukar i n a, J. Legieć, Lublin 2019, s. 65–71; i d e m, *Rada Administracyjna Miasta Krakowa i Jego Okręgu (1846–1853)*, Kraków 2019, s. 348–356, *Biblioteka Krakowska*, nr 165.

i Sądu Apelacyjnego, jeśli Wydział Profesorów i Doktorów Prawa UJ w wyniku wniesionego rekursu w wydanej opinii stwierdził, że przepisy prawa materialnego lub procedury cywilnej zostały naruszone przez wyroki³.

Ustawową przesłankę wniesienia odwołania rozpoznawanego przez Wydział Prawa UJ stanowiły wyłącznie zarzuty o charakterze kasacyjnym. W razie uznania słuszności podstaw zaskarżenia Wydział Prawa w konkluzji swej opinii postanawiał, że odwołanie do Sądu III (Ostatniej) Instancji było dopuszczalne. Wówczas Sąd III (Ostatniej) Instancji po rozpatrzeniu odwołania wydawał końcowy wyrok. Przy wydaniu orzeczenia nie był jednak związany stanowiskiem prawnym wyrażonym w opinii profesorów i doktorów prawa. Sąd III (Ostatniej) Instancji mógł bowiem zaskarżone przez stronę wyroki sądowe utrzymać w mocy, uchylić lub zmienić. Wykonywanie przez Wydział Profesorów i Doktorów Prawa UJ kontroli stosowania prawa cywilnego przez sądy miało charakter oryginalny i niespotykany w innych porządkach prawnych. Łączyło bowiem dawną niemiecką procedurę przesyłania akt sprawy sądowej na fakultet prawa w celu wydania rozstrzygnięcia, tj. tzw. *Aktenversendung*, z instytucją francuskiej kasacji.

Na mocy konstytucji Wolnego Miasta Krakowa z 1815 r. Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego stał się zatem organem o uprawnieniach orzeczniczych. Oceniał bowiem, czy stronie postępowania cywilnego przysługiwało prawo złożenia do Sądu III (Ostatniej) Instancji środka odwoławczego o cechach skargi kasacyjnej. W przypadku wydania opinii stwierdzającej, że sądy wydały orzeczenia zgodne z przepisami prawa materialnego lub procesowego, stanowisko Wydziału miało moc rozstrzygnięcia, które zamykało postępowanie w sprawie cywilnej⁴. Natomiast odwołanie od dwóch jednobrzmiących wyroków wydanych w sprawach karnych mogło zostać wniesione tylko w przypadku orzeczenia kary śmierci lub infamii, i to z pominięciem Wydziału Prawa.

Zgodnie z treścią konstytucji naruszenie przez sądy prawa materialnego lub procesowego w sprawach karnych nie uprawniało do złożenia odwołania do Sądu III (Ostatniej) Instancji w drodze prawnej. Możliwość taka występowała w przypadku zgodnych wyroków sądów w procesie cywilnym. Jednak profesorowie i doktorzy prawa UJ – wbrew literalnemu brzmieniu konstytucji – przyjęli zasadę, że również w sprawach karnych skazany mógł się odwołać do Sądu III (Ostatniej) Instancji na podstawie *opinio facultatis* w przypadku zgodnych wyroków sądów w razie wystąpienia przesłanek kasacyjnych. Uznali bowiem, że oskarżony nie powinien znajdować się w gorszej sytuacji prawnej niż strona postępowania cywilnego.

³ Na temat Sądu III (Ostatniej) Instancji zob. F. X. Fierich, *Sąd Trzeciej Instancji i Najwyższy Sąd Sejmovy na tle całokształtu organizacji sądownictwa Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815–1833)*, Kraków 1917, s. 137 i n.

⁴ Zob. bliżej na ten temat: A. Dziadzio, *Udział Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w stosowaniu Code civil w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1833)*, [w:] *Miasto i państwo na przestrzeni dziejów. Studium historyczno-prawne. Księga Jubileuszowa z okazji czterdziestopięciolecia pracy naukowej oraz 70. urodzin Profesora Tadeusza Maciejewskiego*, red. M. Gałędek [et al.], Warszawa 2020, s. 187.

Protokoły posiedzeń fakultetu prawnego zawierają więc opinie wydawane także w sprawach karnych, tj. odnoszące się do przepisów austriackiej ustawy z 1803 r., ale ich odsetek jest znikomy w stosunku do ogólnej liczby rozstrzygnięć, które dotyczyły głównie sporów prywatnoprawnych⁵.

Prezentowany tom zawiera protokoły posiedzeń profesorów i doktorów Wydziału Prawa UJ, które były poświęcone rozpoznawaniu rekursów od jednobrzmiących wyroków sądu I instancji i Sądu Apelacyjnego. Protokoły zachowały się w dobrym stanie w zasobach Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Informacje na temat opinii wydawanych przez Wydział Prawa UJ dotyczyły do tej pory wyłącznie spraw karnych, ponieważ w aktach procesów karnych historycy prawa odnajdywali ich ślad⁶.

Prowadzone obecnie badania nad stosowaniem przez sądy Wolnego Miasta Krakowa przepisów *Code civil*⁷ przyczyniły się do odnalezienia całości protokołów obrad Wydziału Prawa obejmujących blisko 1000 opinii prawnych, których treść – wraz z aparatem naukowym – jest prezentowana w niniejszej publikacji. Protokoły nie zawierają jednak wszystkich opinii prawnych profesorów i doktorów prawa, które zostały wydane na podstawie artykułu 15 konstytucji z 1815 r. Pewna bowiem ich część, stosunkowo niewielka, była załatwiana w trybie obiegowym. Ich treść dokumentują materiały archiwalne obrazujące działalność Uniwersytetu Jagiellońskiego z tamtego okresu, w których znajdują się pisma procesowe przedkładane przez strony w odwołaniu kierowanym do rektora Uniwersytetu⁸.

Zdecydowana większość opinii wydanych przez Wydział Prawa dotyczyła wykładni przepisów Kodeksu Napoleona (1804). W ogólnej liczbie opinii znajdujących się w protokołach posiedzeń Wydziału Prawa blisko 80% przypada na ocenę stosowania przez krakowskie sądy materialnego prawa cywilnego, w których dominującą pozycję zajmują przepisy prawa zobowiązań. Spora część posiedzeń Wydziału Prawa poświęcona była wykładni przepisów prawa rzeczowego (w tym szczególnie prawa hipotecznego) i prawa spadkowego. Mniejszy udział w jurysdykcyjnej roli Wydziału Prawa odgrywały sprawy dotyczące prawa małżeńskiego osobowego i majątkowego. Oceny orzecznictwa sądowego pod kątem naruszenia

⁵ *Ibidem*. W ogólnej liczbie wydanych przez Wydział Prawa opinii zaledwie ok. 4% dotyczyło spraw karnych i policyjnych.

⁶ Zob. L. Pa u l i, *Austriacki kodeks karny z 1803 r. w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1833)*, cz. 1, Kraków 1968, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, t. 198: *Prace Prawnicze*, z. 40; cz. 2, Kraków 1970, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, t. 234: *Prace Prawnicze*, z. 46.

⁷ Ich rezultatem są m.in. prace: M. M a t a n i a k, *Wyzłasczenia na użytek publiczny w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846) a ochrona prawa własności*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2020, t. 22, s. 71–98; i d e m, *Spory wśród mieszkańców Krakowa o służebności gruntowe miejskie (mur środkowy i prawo widoku). W świetle orzecznictwa sądów cywilnych Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846)*, „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2021, t. 27, s. 11–65; i d e m, *Egzekucja z nieruchomości w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846) – w świetle ustawy „Prawo o egzekucji sądowej” z 17 czerwca 1823 r. i orzecznictwa. Zarys problematyki*, [w:] *Stanowienie prawa w przeszłości. Zbiór studiów*, red. P. G ó r e c k i, D. M a k i ł ł a, Warszawa 2022, s. 243–266.

⁸ Procedurę związaną z wniesieniem rekursu do Wydziału Prawa UJ omawia: A. D z i a d z i o, *Udział Wydziału...*, s. 187 i n.

przepisów cywilnego prawa procesowego zamykały się w skali ok. 16% wszystkich wydanych opinii⁹.

Pośród wszystkich opinii przyjętych na posiedzeniu Wydziału Prawa ok. jedną piątą stanowiły te, w których profesorowie i doktorzy prawa wyrazili pogląd o naruszeniu przez sądy prawa materialnego lub procesowego. Jak dowiodły dotychczasowe badania, pogląd prawny profesorów i doktorów prawa o naruszeniu prawa niejednokrotnie podlegał zakwestionowaniu przez Sąd III (Ostatniej) Instancji. Wstępne szacunki wskazują, że skala jego orzeczeń, w których odszedł on od stanowiska prawnego Wydziału Prawa, waha się na poziomie jednej piątej rozpoznanych spraw. Prognoza ta wymaga jednak potwierdzenia w drodze szerszych badań naukowych nad judykaturą Sądu III (Ostatniej) Instancji, którego działalność jest dokumentowana dość bogatym materiałem archiwalnym. Podobnie przeprowadzenie gruntownej analizy opinii Wydziału Prawa, w których odrzucał zarzut strony o naruszeniu przez sądy przepisów prawa, a stanowiły one ok. 80% wydanych decyzji, pozwoli dopiero wiarygodnie ocenić poprawność dokonywanej przezeń interpretacji przepisów Kodeksu Napoleona. Na prowadzenie badań naukowych w tym zakresie pozwalają zachowane wyroki i pisma procesowe stron przedkładane profesorom i doktorom prawa w postępowaniu odwoławczym do Sądu III (Ostatniej) Instancji.

Protokoły obrad Wydziału Prawa sporządzane były według tego samego wzoru. Protokół z jednego posiedzenia Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa obejmował często kilka rozpoznanych spraw. Na protokole każdej rozpatrzonej sprawy widniał podpis przewodniczącego posiedzenia i sekretarza. W dokumencie podany był dzień i miejsce posiedzenia oraz nazwiska uczestniczących w posiedzeniu członków Wydziału Prawa. W dalszej części umieszczano krótki lub nieco dłuższy opis sprawy z podaniem danych osobowych stron, przedmiotu sporu i zaskarżonych przez stronę wyroków Trybunału I Instancji (lub wyroku sądu pokoju) i Sądu Apelacyjnego. W protokole zazwyczaj wskazywano przepisy prawa, których naruszenie podnosiła strona w odwołaniu. Do podjęcia uchwały potrzebna była obecność co najmniej pięciu osób. W takim składzie Wydział z reguły obradował zarówno na posiedzeniu, jak i wtedy, gdy sprawa była załatwiana w trybie obiegowym. W tym drugim przypadku referent przygotowywał pisemną propozycję treści uchwały, na której pozostali członkowie Wydziału pisali „zgoda z referentem”.

Jeśli Wydział Prawa nie znalazł podstaw do wniesienia odwołania do Sądu III (Ostatniej) Instancji, to w końcowym fragmencie protokołu posługiwał się standardową formułą, że w zaskarżonych wyrokach nie zasza obraza prawa i „odwołanie do Sądu III (Ostatniej) Instancji nie ma miejsca”. Wydział Prawa nie uzasadniał więc w protokole swego stanowiska, jeśli uznał orzeczenia sądów za prawidłowe. Natomiast sporządzano krótkie uzasadnienie opinii wtedy, gdy zdaniem Wydziału doszło w zaskarżonych wyrokach do złamania przepisów prawa. Wówczas

⁹ Dokładną statystykę rozpoznawanych przez Wydział Prawa odwołań i wydanych opinii z podziałem na roczną ich liczbę, działy prawa i kategorie spraw sądowych podaje: A. Dziadzi o, *Udział Wydziału...*, s. 198–199.

odnotowywano w protokole, że „odwołanie do Sądu III (Ostatniej) Instancji znajduje (ma) miejsce”. W razie stwierdzenia, że zaskarżone wyroki nie były ze sobą zgodne, Wydział Prawa zezwalał stronie na wniesienie odwołania do Sądu III (Ostatniej) Instancji bez konieczności wydania opinii. Podobnie postępował Sąd III (Ostatniej) Instancji, gdy ustalił, że strona zaskarżyła wyroki, które nie różniły się w swej treści. Odsyłał ją wówczas do Wydziału Prawa UJ, uzależniając rozpoznanie odwołania od wydania opinii o naruszeniu prawa przez sądy.

Wartość badawcza protokołów

Prezentowany zbiór opinii Wydziału Prawa UJ odnoszących się do stosowania przez krakowskie sądy Kodeksu Napoleona stanowi nieocenione źródło do badań nad poznaniem przebiegu implementacji prawa francuskiego na ziemiach polskich. Wdrożenie w życie przepisów Code civil nie było w Krakowie procesem łatwym i bezproblemowym. Po ponad 10-letnim okresie stosowania Kodeksu zachodnio-galicyskiego z 1797 r. sędziowie krakowscy musieli przejść w stosunkowo krótkim czasie do orzekania na podstawie prawa francuskiego. W przypadku wielu instytucji odbiegało ono znacznie od zasad prawa austriackiego. Wprawdzie oba kodeksy opierały się na założeniach szkoły prawa natury, ale przyjęte w nich rozwiązania prawne różniły się od siebie w sposób fundamentalny. Inny był w kodeksach system prawa małżeńskiego, zarówno osobowego, jak i majątkowego. Różna była pozycja kobiet i dzieci nieślubnych. Odmienności występowały w prawie obligacyjnym, np. w zakresie przepisów o formach umów. Znacznie różniły się przepisy prawa spadkowego, np. w zakresie form testamentu czy zabezpieczenia praw spadkowych dziedziców koniecznych (zachowek w prawie austriackim, rezerwa w kodeksie francuskim)¹⁰.

Różnice austriackiej i francuskiej kultury prawnej spowodowały, że w początkowym okresie stosowania przepisów Kodeksu Napoleona krakowscy sędziowie mieli trudności z prawidłową ich wykładnią¹¹. Dowodu na to dostarcza właśnie treść opinii prawnych wydawanych przez profesorów i doktorów prawa UJ, oceniających praktykę sądową. Wstępne badania potwierdziły, że największe trudności mieli krakowscy sędziowie właśnie z interpretacją przepisów Kodeksu Napoleona, które zawierały regulacje odmienne od prawa austriackiego¹². Kontynuacja badań

¹⁰ Zob. A. Dziadzio, *Powszechna historia prawa*, wyd. II rozszerzone, Warszawa 2020, s. 307–308, 362–367, 404–408.

¹¹ O warunkach pracy w krakowskim wymiarze sprawiedliwości oraz poziomie merytorycznego przygotowania sędziów zob. M. Mataniak, *Rada Administracyjna...*, s. 348–356; i d e m, *The Judicial Circle in the Free City of Cracow (1815–1846)*, „Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs” 2020, Bd. 2, s. 325–332.

¹² A. Dziadzio, *Der Code civil in der Rechtsprechung der Freien Stadt Krakau (1815–1846). Zwischen französischer und österreichischer Rechtskultur*, „Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs” 2020, Bd. 2, s. 269–277; i d e m, *Opinie profesorów i doktorów Wydziału Prawa*

nad dziejami prawa francuskiego przez pryzmat orzecznictwa sądowego, z wykorzystaniem niniejszej publikacji, przyczyni się do poszerzenia aktualnej wiedzy historycznoprawnej na temat recepcji praw obcych na ziemiach polskich. Obszerny aparat naukowy dołączony do protokołów posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa ułatwi bez wątpienia przyszłe poszukiwania badawcze.

Naukowa eksploracja publikowanego obecnie źródła prawa może z powodzeniem uzupełnić wiedzę na temat historii Wolnego Miasta Krakowa i Uniwersytetu Jagiellońskiego, nie tylko w aspekcie stosunków prawnych, ale także zjawisk społecznych i życia gospodarczego. Na kartach spraw sądowych, będących przedmiotem oceny Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa, przewija się bowiem cała plejada osób, które zajmowały ważne pozycje w życiu publicznym Wolnego Miasta Krakowa. Byli to przedstawiciele krakowskich rodów arystokratycznych, środowisk ziemiańskich, krakowskiego mieszczaństwa, społeczności żydowskiej Krakowa i krakowskiej inteligencji, w tym profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wydany zbiór opinii prawnych Wydziału Prawa UJ przedstawia wartość także z punktu widzenia kontynuacji badań na historię przepisów prawa hipotecznego, wprowadzonych w Wolnym Mieście Krakowie w 1822 r.¹³ Pełniły one bowiem istotną rolę w ocenie legalności decyzji Komisji Hipotecznej, która przeprowadziła trudną operację uregulowania stosunków własnościowych w Wolnym Mieście Krakowie. Opinie mogą również rzucić nowe światło na stan nauki prawa w Uniwersytecie Jagiellońskim w okresie Rzeczypospolitej Krakowskiej. Uwzględnienie w badaniach historycznych tego nieznanego dotąd materiału archiwalnego pozwoli uzupełnić powstały już w polskim piśmiennictwie obraz środowiska prawniczego tamtej doby¹⁴. Profesorowie i doktorzy prawa UJ zajmowali się nie tylko dydaktyką akademicką i pracą w instytucjach ustrojowych Wolnego Miasta Krakowa, ale także prowadzili rozległą praktykę adwokacką. Świadectwem ich mniej znanej działalności, jako pełnomocników stron procesowych, są właśnie publikowane w niniejszej źródłowej monografii protokoły posiedzeń Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego z lat 1817–1833.

Uniwersytetu Jagiellońskiego jako źródło do badań nad stosowaniem Kodeksu Napoleona w Wolnym Mieście Krakowie, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2020, t. 13, z. 3, s. 303–319; i d e m, *Vertragstypenzwang im Code civil? Die Gültigkeit zweiseitiger Verträge in der Judikatur der Freien Stadt Krakau (1815–1846)*, „Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung” 2022, Bd. 139, s. 270–283; P. Michałik, *Stosowanie przepisów prawa spadkowego Code civil przez sądy Wolnego Miasta Krakowa – sprawa Sawiczewskich*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2021, t. 14, z. 3, s. 307–330.

¹³ Zob. D. Małec, *Z dziejów prawa hipotecznego Wolnego Miasta Krakowa*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2004, t. 56, z. 1, s. 94. Autorka artykułu wysunęła postulat badawczy związany z treścią sporządzanych przez Wydział Prawa opinii, który dzięki niniejszej publikacji może doczekać się pełnej realizacji; zob. także w tej kwestii A. Dziedzic, *Udział Wydziału...*, s. 192.

¹⁴ Zob. M. Patkaniowski, *Dzieje Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego od reformy Kollątajowskiej do końca XIX stulecia*, Kraków 1964, s. 220, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, t. 79: *Prace Prawnicze*, z. 13. Autor zamieścił właściwie jedno zdanie traktujące o roli Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa UJ w Wolnym Mieście Krakowie, jako gremium oceniającego poprawność stosowania Kodeksu Napoleona przez sądy krakowskie.

Introduction

Ustablished at the Congress of Vienna in 1815, the Free City of Cracow, also known as the Republic of Cracow, with a republican political system and under the protectorate of Austria, Russia, and Prussia – encompassing an area of 1150 km² and with a population of approximately 90,000 – comprised Cracow (Kraków) and the surrounding area (including Chrzanów, Trzebinia, Nowa Góra). The Republic of Cracow was formed in territories that had previously been part of the Duchy of Warsaw, established by Napoleon Bonaparte in 1807. In the Duchy of Warsaw, the French *Code civil* (1804) and the Code of Civil Procedure (1806) were introduced in 1808. These codes became effective in Cracow in 1810 and remained in force until 1855, despite the incorporation of the Free City of Cracow into the Austrian Empire in 1846. It was only by virtue of an imperial patent of 1852 that French law was replaced three years later by the provisions of the ABGB civil code and Austrian civil procedure.¹

The function of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University as an interpreter of (substantive and formal) civil law in force in the Free City of Cracow was set out by the Constitution of 1815. Article 15 of the Constitution stipulated that two unanimous (identical) judgments of a court of first instance and the Court of Appeal, both in civil and criminal cases, were in principle not subject to appeal by the parties. However, in the case of judgments whose contents were different, a second appeal could be lodged with the Court of Appeal, which, when enlarged, acted as the Court of Third (Last) Instance.² Nevertheless,

¹ *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, Bd. 3: *Das 19. Jahrhundert*, Teilbd. 2, ed. H. Coing, München 1982, pp. 2108–2109; W. Uruszcak, *Prawo francuskie w Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815–1846)*, [in:] *Szkice z dziejów ustroju i prawa poświęcone pamięci Ireny Malinowskiej-Kwiatkowskiej*, eds M. Kwiecień, M. Małecki, Cracow 1997, p. 99. See L. Pauli, *Prawa obce w Rzeczypospolitej Krakowskiej*, “Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1982, vol. 625, part 97, pp. 145–158. In 1852, the ABGB provisions on personal matrimonial law were introduced, replacing the secular *Code civil* system with a mixed system.

² For a recent account of the organisational principles of the judiciary of the Free City of Cracow, see: M. Mataniak, *Urzednicy sądowi Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846) na tle zasad organizacji jego sądownictwa. Zarys problematyki*, [in:] *Dzieje biurokracji*, vol. 9, eds A. Górak, J. Kukarına, J. Legieć, Lublin 2019, pp. 65–71; idem, *Rada Administracyjna Miasta Krakowa i Jego Okregu (1846–1853)*, Biblioteka Krakowska No. 165, Cracow 2019, pp. 348–356.

the Court of Third Instance could hear an appeal lodged by a party in a civil case against two unanimous judgments of a court of first instance and the Court of Appeals if the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University, as a result of a recourse filed, stated in its opinion that the judgments violated the provisions of substantive law or civil procedure.³

The statutory grounds for lodging an appeal for examination by the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University were only allegations of a cassatory nature. If the grounds for an appeal were accepted, the Faculty, in the conclusion of its opinion, decided that an appeal to the Court of Third Instance was admissible. The Court of Third Instance would then issue a final judgment after considering the appeal. However, it was not bound by the legal standpoint expressed in the opinion of the Faculty when issuing the judgment. Indeed, the Court of Third (Last) Instance could uphold, set aside, or modify the court judgments challenged by the party. The reviewing by the Faculty of the application of civil law by courts was an original solution, unprecedented in other legal orders. This is because it combined the old German procedure of sending the files of a court case to a law faculty in order to make a ruling, i.e. the so-called *Aktenversendung*, with the institution of French cassation.

Under the Constitution of the Free City of Cracow of 1815, the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University thus became a body with adjudicatory powers. This was because it assessed whether a party to civil proceedings was entitled to lodge a final appeal with the Court of Third Instance. In the event of issuing an opinion stating that the court rulings complied with the provisions of substantive or procedural law, the Faculty's position had the force of an adjudication that closed the proceedings in a civil case.⁴ An appeal against two unanimous judgments issued in criminal cases, on the other hand, could only be brought if capital punishment or the penalty of infamy was adjudicated bypassing the Faculty of Professors and Doctors of Law.

According to the Constitution, a violation of substantive or procedural law by courts in criminal cases did not give rise to the right of appeal to the Court of Third Instance by way of law that existed in the case of unanimous court judgments in civil proceedings. However, the professors and doctors of law of the Jagiellonian University – contrary to the literal wording of the Constitution – adopted the principle whereby a person convicted in criminal cases could also appeal to the Court of Third (Last) Instance on the basis of *opinio facultatis* in the event of unanimous

³ On the Court of Third Instance F.X. Fierich, *Sąd trzeciej instancji i najwyższy sąd sejmowy na tle całokształtu organizacji sądownictwa Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815–1833)*, Kraków 1917, p. 137ff.

⁴ For more on this subject, see: A. Dziadzio, *Udział Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w stosowaniu Code civil w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1833)*, [in:] *Miasto i państwo na przestrzeni dziejów. Studium historyczno-prawne. Księga Jubileuszowa z okazji czterdziestopięciolecia pracy naukowej oraz 70. urodzin Profesora Tadeusza Maciejewskiego*, ed. M. Gałędek et al., Warszawa 2020, p. 187.

judgments if there were grounds for cassation. Their opinion was that the accused should not be in a worse legal position than a party to civil proceedings. Therefore, the records of meetings of the Faculty also include opinions issued in criminal cases, i.e. with regard to the provisions of the Austrian Act of 1803, but their percentage is negligible compared to the total number of decisions, which concerned mainly private-law disputes.⁵

The present volume contains the records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University regarding the examination of appeals against unanimous judgments of a court of first instance and the Court of Appeal. The records have been preserved in good condition in the Jagiellonian University Archives. Information on the opinions issued by the Faculty has so far concerned only criminal cases, because it was in criminal case files that legal historians found their trace.⁶

Ongoing research into the application of *Code civil* by the courts of the Free City of Cracow has contributed to locating all the meeting records of the Faculty of Professors and Doctors of Law comprising nearly 1,000 legal opinions, the contents of which are presented in this publication along with a scholarly apparatus. However, the records do not contain all the legal opinions issued by the Faculty under Article 15 of the 1815 Constitution. This is because some of them, relatively few in number, were dealt with by circulation. Their contents are documented by archival materials recording the activities of the Jagiellonian University of that period, which include pleadings submitted by the parties when appealing to the Rector of the University.⁸

The vast majority of opinions issued by the Faculty of Professors and Doctors of Law concerned the interpretation of the provisions of the Napoleonic Code (1804). Of the total number of opinions found in the records of meetings of the Faculty, nearly 80% were devoted to assessing the application by Cracow courts of substantive civil law, in which the provisions of the law of obligations occupy a dominant position. A sizable number of meetings were devoted to the interpretation of the provisions

⁵ Of the total number of opinions issued by the Faculty of Professors and Doctors of Law, only about 4% concerned criminal and police cases.

⁶ See L. Pauli, *Austriacki kodeks karny z 1803 r. w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1833)*, parts I and II, Cracow 1968–1970.

⁷ Their results include the following works: M. Matania, *Wywłaszczenia na użytek publiczny w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846) a ochrona prawa własności*, “Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2020, vol. 22, pp. 71–98; i d e m, *Spory wśród mieszkańców Krakowa o służebności gruntowe miejskie (mur środkowy i prawo widoku). W świetle orzecznictwa sądów cywilnych Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846)*, “Krakowski Rocznik Archiwalny” 2021, vol. 27, pp. 11–65; i d e m, *Egzekucja z nieruchomości w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846) – w świetle ustawy „Prawo o egzekucji sądowej” z 17 czerwca 1823 r. i orzecznictwa. Zarys problematyki*, [in:] *Stanowienie prawa w przeszłości. Zbiór studiów*, eds P. Górecki, D. Makiełła, Warszawa 2022, s. 243–266.

⁸ The procedure of appealing to the Faculty of Professors and Doctors of Law at Jagiellonian University is discussed by: A. Dziedzio, *Udział Wydziału...*, p. 187ff.

of substantive law (including, in particular, mortgage law) and the law of succession. To a smaller extent, the Faculty's judicial role concerned cases pertaining to personal matrimonial law and matrimonial property law. Assessment of judicial practice concerning violations of civil procedural law constituted approximately 16% of all opinions issued.⁹

Among all the opinions adopted at the meetings, about one-fifth were those in which the Faculty of Professors and Doctors of Law expressed the view that the courts had violated substantive or procedural law. As the research has shown so far, the Faculty's legal opinion that a violation of law had occurred was quite often challenged by the Court of Third Instance. Preliminary estimates indicate that the proportion of the court's rulings which departed from the legal position of the Faculty amounts to around one-fifth of the cases examined. However, this estimate needs to be confirmed by a more extensive academic study of the body of rulings of the Court of Third Instance, whose activities are documented by a rather rich archival material. Similarly, it is only a comprehensive analysis of the opinions of the Faculty of Professors and Doctors of Law in which it rejected a party's claim that the courts had violated the law, accounting for approximately 80% of the decisions issued, that will make it possible to reliably assess the correctness of its interpretation of the provisions of the Napoleonic Code. Academic research in this regard is made possible by the surviving judgments and pleadings submitted to the Faculty by parties intending to bring appeal proceedings before the Court of Third Instance.

The records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law were drawn up according to the same template. The record of a single meeting w often included several examined cases. The record of each examined case bore the signature of the chairman of the meeting and the secretary. Also included was the date and place of the meeting and the names of the Faculty members attending. Furthermore, the record contained a concise overview of the case, including the parties' personal data, the subject matter of the dispute and the judgments of the Tribunal of First Instance (or the Court of Peace) and the Court of Appeal which were contested by the party. The record usually indicated the provisions of the law whose violation was raised by the party in the appeal. The presence of at least five persons was required for a resolution to be adopted. Such was the composition in which the Faculty usually deliberated in a meeting, as well as when the case was dealt with by circulation. In the latter situation, the clerk prepared a written proposal of the contents of the resolution, on which the other Faculty members wrote "agreement with the clerk."

If the Faculty of Professors and Doctors of Law did not find grounds for an appeal to the Court of Third Instance, it used the standard formula in the final part of the record, stating that there was no violation of law in the contested judgments and "an appeal to the Court of Third Instance has no place." Thus, the Faculty did

⁹ Precise statistics for the appeals examined by the Faculty of Professors and Doctors of Law and the opinions issued, broken down by annual number of appeals, branches of law and categories of court cases, are provided by A. Dziadzio, *Udział Wydziału...*, pp. 198–199.

not justify its position in the record if it considered the judgments of the courts to be correct. However, a brief justification of the opinion was drawn up when, according to the Faculty, there was a violation of law in the contested judgments. In such cases, it was noted in the record that “an appeal to the Court of Third Instance finds (has) its place.” If it was found that the judgments appealed against were not unanimous, the Faculty allowed the party to appeal to the Court of Third Instance, without having to issue an opinion. The Court of Third Instance acted similarly when it found that a party had appealed against judgments that did not differ in their contents. It would then refer it to the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University, making the examination of the appeal conditional on the issuance of an opinion that there had been a violation of law on the courts’ part.

Research value of the records

The present collection of opinions of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University with regard to the application of the Napoleonic Code by Cracow courts is an invaluable source for research into the implementation of French law on Polish soil. The application of the provisions of the *Code civil* was not an easy and trouble-free process in Cracow. After a period of over ten years during which they had been bound by the West Galician Code of 1797, Cracow’s judges had to shift in a relatively short time to adjudication under French law. For many institutions, its principles differed significantly from those of Austrian law. Although both codes were based on the assumptions of the school of natural law, the legal solutions adopted in them were fundamentally distinct from each other. They differed with respect to the system of marriage law, both personal matrimonial law and matrimonial property law. The position of women and illegitimate children was distinct. There were differences in the law of obligations, e.g. in the provisions on the forms of contracts. The provisions of succession law differed significantly, e.g. with regard to the forms of wills or the safeguarding of the succession rights of necessary heirs (the legitimate (*legitima portio*) in Austrian law and the reserve in the French Code).¹⁰

The discrepancies between Austrian and French legal cultures meant that, in the early days of the application of the provisions of the Napoleonic Code, Cracow judges found it difficult to interpret them correctly.¹¹ Evidence for this is provided by the very contents of the legal opinions issued by the Faculty of Professors and

¹⁰ See A. Dziadzio, *Powszechna historia prawa*, Warszawa 2020, second, extended edition, pp. 307–308, pp. 362–367, pp. 404–408.

¹¹ On the labour conditions of the judiciary in Cracow and the level of expertise of the judges, see M. Mataniak, *Rada Administracyjna...*, pp. 348–356; *idem*, *The Judicial Circle in the Free City of Cracow (1815–1846)*, “Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs”, Bd. 2/2020, pp. 325–332.

Doctors of Law of the Jagiellonian University assessing court practice. Indeed, preliminary research has confirmed that judges in Cracow had the greatest difficulties in interpreting the provisions of the Napoleonic Code which contained regulations different from Austrian law.¹² The continuation of research into the history of French law through the lens of judicial practice using the present collection will contribute to the expansion of current legal-historical knowledge about the reception of foreign systems of law on Polish soil. The extensive scholarly apparatus that accompanies the records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law will undoubtedly facilitate future research efforts.

The scholarly exploration of the source of law published here can successfully supplement our knowledge of the history of the Free City of Cracow and the Jagiellonian University, not only in terms of legal relations, but also in terms of social phenomena and economic life. This is because the files of the court cases reviewed by the Faculty of Professors and Doctors of Law feature a pantheon of prominent public figures of the Free City of Cracow. These were representatives of Cracow's aristocratic families, landed gentry, bourgeoisie, Cracow's Jewish community, and Cracow's intelligentsia, including professors of the Jagiellonian University.

The present collection of legal opinions of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University is also of value from the point of view of continuing research on the history of mortgage laws introduced in the Free City of Cracow in 1822.¹³ This is because the Faculty played an important role in assessing the legality of decisions issued by the Mortgage Commission, which carried out the difficult operation of regulating property relations in the Free City of Cracow. The opinions may also shed new light on the condition of law studies at the Jagiellonian University during the period of the Republic of Cracow. The inclusion of this hitherto unknown archival material in historical research will help fill the gaps in how the legal community of that period is depicted in Polish scholarly literature.¹⁴

¹² A. Dziadzio, *Der Code civil in der Rechtsprechung der Freien Stadt Krakau (1815–1846). Zwischen französischer und österreichischer Rechtskultur*, [in:] "Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs", Bd. 2/2020, p. 269ff; idem, *Opinie profesorów i doktorów Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego jako źródło do badań nad stosowaniem Kodeksu Napoleona w Wolnym Mieście Krakowie*, "Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa" 2020, vol. 13, part 3, pp. 303–319; idem, *Vertragstypenzwang im Code civil? Die Gültigkeit zweiseitiger Verträge in der Judikatur der Freien Stadt Krakau (1815–1846)*, "Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung", Bd. 139/2022, s. 270–283; P. Michalik, *Stosowanie przepisów prawa spadkowego Code civil przez sądy Wolnego Miasta Krakowa – sprawa Sawiczewskich*, "Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa", 2021, vol. 14, part 3, pp. 307–330.

¹³ See D. Malec, *Z dziejów prawa hipotecznego Wolnego Miasta Krakowa*, "Czasopismo Prawno-Historyczne", 2004, vol. 56, part 1, p. 94. The author of this article has put forward a research proposal related to the contents of the opinions drawn up by the Faculty of Professors and Doctors of Law, which can be fully addressed thanks to this publication; see also on this point, A. Dziadzio, *Udział Wydziału...*, p. 192.

¹⁴ See M. Parkaniowski, *Dzieje Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego od reformy kołłątajowskiej do końca XIX stulecia*, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego", Kraków 1964, p. 220. The author has actually included one sentence on the role of the Faculty of Professors

The professors and doctors of law at the Jagiellonian University were not only involved in academic teaching and work for the political institutions of the Free City of Cracow, but also ran wide-ranging legal practices as attorneys-at-law. Evidence of their lesser-known activities as legal representatives for litigants can be found in the 1817–1833 meeting records of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University published in this collection.

and Doctors of Law of the Jagiellonian University in the Free City of Cracow, as a body assessing the correctness of the application of the Napoleonic Code by the Cracow courts.

Zasady wydawnicze

Podstawę źródłową niniejszego wydawnictwa stanowią trzy księgi protokołów posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego („Sentencjonarze Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa”) z lat 1817–1833, należące do zasobu Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Okolicznością szczególnie zachęcającą do przygotowania edycji krytycznej protokołów stanowi zachowanie się rzeczonych ksiąg – wszystkich o wymiarach 37 x 24 cm – w bardzo dobrym stanie. W związku z tym odczytanie nawet kilkuset stron odręcznych zapissek sekretarza Wydziału Prawa nie nastręczało osobom obeznanym ze źródłami XIX-wiecznymi większych trudności (z nielicznymi wyjątkami). Jeżeli chodzi o objętość źródeł, to należy wskazać, że księga pierwsza, prowadzona dla lat 1817–1824 i opatrzona sygnaturą archiwalną „WP I 57”, liczy 326 stron. Nieporównanie większe gabaryty posiada licząca aż 880 stron księga druga (sygn. „WP I 58”), zawierająca opinie Wydziału z lat 1825–1831. Ostatnia księga (sygn. „WP I 59”), obejmująca lata 1832–1833, jest już wyraźnie mniej obszerna, zawiera bowiem jedynie 232 zapisane strony.

W dalszej kolejności należy wskazać na inne niebagatelne źródło informacji o działalności orzeczniczej fakultetu prawnego, jakie stanowią wiązki akt luźnych („Akta Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa”), również z lat 1817–1833, oznaczone sygnaturami „WP I 60–WP I 69”. Zawierają one nie tylko korespondencję pomiędzy władzami Uniwersytetu Jagiellońskiego (rektor, dziekan Wydziału Prawa) i prezesami krakowskich sądów (Trybunał I Instancji, Sąd Apelacyjny), ale także liczne podania stron procesów sądowych występujących do krakowskich profesorów o wydanie opinii prawnych, od treści których uzależniona była dopuszczalność wniesienia odwołania do Sądu III (Ostatniej) Instancji. Co najistotniejsze, możemy tam również odnaleźć wcale liczne odpisy wyroków Trybunału I Instancji, Sądu Apelacyjnego, a przede wszystkim niedostępne gdzie indziej – orzeczenia sądów pokoju Wolnego Miasta Krakowa; wszystkie one były wszakże bezpośrednią przyczyną wnoszenia skarg do Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa.

Aparat naukowy wydawnictwa istotnie poszerzono o dane biograficzne profesorów Wydziału Prawa UJ, a także uczestników postępowań sądowych, których przebieg i rezultaty były przedmiotem oceny Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa. Zgromadzenie satysfakcjonującej ilości danych wymagało sięgnięcia do

rozmaitych źródeł wiedzy, zarówno historycznych, jak też współczesnych. W przypadku osób, które z różnych powodów i bardziej czy mniej chwalebnie zapisały się na kartach historii, zarówno tej ogólnopolskiej, jak też lokalnej, krakowsko-małopolskiej, wystarczające było sięgnięcie do kolejnych tomów *Polskiego słownika biograficznego*, a także do *Słownika biograficznego historii Polski* zredagowanego przez Feliksa Kiryka i Janinę Choderę; w przypadku biogramów uczonych jurystów szczególnie przydatny był *Poczet profesorów Wydziału Prawa UJ* przygotowany przez Przemysława M. Żukowskiego pod redakcją Doroty Malec. Garść informacji zaczerpnięto z bogatej literatury poświęconej dziejom XVIII- i XIX-wiecznego Krakowa. Nie pominięto też zasobów internetowych.

W przeważającej liczbie przypadków nieodzowne było wszakże gruntowne przebadanie ksiąg wyroków sądowych z okresu Wolnego Miasta Krakowa wraz z załączonymi do nich pismami procesowymi stron, które zazwyczaj sporządzali adwokaci (patroni), występujący w charakterze profesjonalnych pełnomocników¹. Na kartach tej przeobfitej dokumentacji sądowej² można odnaleźć, podstawowe przynajmniej, dane osobowe uczestników procesów sądowych, głównie cywilnych (rzadziej karnych), które to postępowania były następnie, przy zachowaniu specjalnej procedury (szerzej zob. Wprowadzenie), obiektem zainteresowania krakowskich uczonych-prawników. Wielomiesięczna kwerenda archiwalna, wiążąca się przede wszystkim z wyjazdami do spytkowickiej ekspozytury Archiwum Narodowego w Krakowie objęła w głównej mierze wyroki Sądu Apelacyjnego, a w uzupełniającym zakresie również dorobek aktowy Trybunału I Instancji, Sądu III (Ostatniej) Instancji i Sądu Wyższego³.

Od strony edytorskiej uwzględniono zalecenia sformułowane przed ponad 60 laty przez Ireneusza Ihnatowicza w projekcie instrukcji wydawniczej ogłoszonej na łamach „Studiów Źródłoznawczych”⁴. Wydawnictwo zawiera więc źródło stanowiące określoną całość. Zdecydowano się wszakże na ogłoszenie drukiem wszystkich trzech ksiąg „Protokołów posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa UJ” w jednym tomie i w układzie chronologicznym, rezygnując z podziału materii

¹ O tejże grupie zawodowej zob. M. Mataniak, *Urzędnicy sądowi Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846) na tle zasad organizacji jego sądownictwa. Zarys problematyki*, [w:] *Dzieje biurokracji*, t. 9, red. A. Górak, J. Kukarına, J. Legieć, Lublin 2019, s. 98–100.

² Na temat zespołu archiwalnego „Archiwum Wolnego Miasta Krakowa”, w ramach którego udostępniane są krakowskie księgi sądowe, zob. S. Pańkó w, *Archiwum Wolnego Miasta Krakowa*, „Archeion” R. 22, 1954, s. 103–128. Ogólną charakterystykę akt sądowych z tego okresu zob. P. Z. Pomianowski, *Rozwód w XIX wieku na centralnych ziemiach polskich. Polityka stosowania Kodeksu Napoleona w latach 1808–1852*, Warszawa 2018, s. 16–19.

³ Tym ostatnim w 1842 r. zastąpiono dotychczasowy Sąd Apelacyjny, a w charakterze sądu kasacyjnego – również Sąd III (Ostatniej) Instancji. Z najnowszej literatury na ten temat zob. M. Mataniak, *Rada Administracyjna Miasta Krakowa i Jego Okręgu (1846–1853)*, Kraków 2019, s. 348–349, *Biblioteka Krakowska*, nr 165.

⁴ I. Ihnatowicz, *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX w.*, „Studia Źródłoznawcze” 1962, t. 7, s. 99–124. Tekst opublikowany także w: J. Tandacki, K. Kopiński, *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014, s. 385–412.

rzeczowej uwzględniającego poruszane w trakcie posiedzeń zagadnienia prawne (np. dychotomia: prawo prywatne – prawo karne; w ramach prawa cywilnego: prawo osobowe, rzeczowe – w tym hipoteczne, zobowiązania, prawo spadkowe itd.). Wydawcy doszli bowiem do wniosku, że najbardziej przejrzysta i zrozumiała będzie prezentacja materiału źródłowego uwzględniająca daty spisania kolejnych protokołów, pomimo niezaprzeczalnych walorów układu rzeczowego.

Teksty protokołów przytoczono w brzmieniu oryginalnym, przy zachowaniu charakterystycznych dla pierwszej połowy XIX stulecia wyrażen i zwrotów. Modyfikacje objęły jedynie pisownię i interpunkcję. Przy pisowni nazwisk stron przyjęto następujące zasady. W przypadku osób powszechnie znanych oraz szeroko poświadczonych w literaturze (różnego zresztą rodzaju) – zastosowano pisownię tam występującą. W pozostałych przypadkach przy ujednolicaniu pisowni wybrano wariant nazwiska najczęściej występujący w wyrokach i pismach procesowych. Wydawcy wyszli tu z założenia, że prawdopodobieństwo pomyłki w zapisie nazwiska jest znacznie mniejsze ze strony sędziów i adwokatów mających przez dłuższy okres czasu styczność ze stronami postępowań aniżeli w przypadku prowadzącego protokół sekretarza Wydziału Prawa, który „ze słyszenia” zapisywał dane stron w brudnopisie, a dopiero po jakimś czasie przepisywał je do czystopisu. Zarazem wszelkie oboczności w pisowni nazwisk odnotowano w przypisach, w nawiasach umieszczonych po „podstawowej” wersji pisowni nazwiska. Powyższe zasady uwzględniono również w zamieszczonym na końcu edycji indeksie osobowym. Adresy zamieszkania stron podano w kolejności chronologicznej ich występowania na kartach akt sądowych. Ze względu na szeroko niekiedy rozgałęzione więzy pokrewieństwa pomiędzy mieszkańcami Krakowa, spowodowane również jego niezbyt imponującą liczebnością, w przypadku nieodszukania danych personalnych konkretnej osoby w przypisach zamieszczono jednak informacje o innych osobach noszących to samo nazwisko, a których ślady aktywności udało się odnaleźć w trakcie poszukiwań archiwalnych. Ze względów redakcyjnych część szczegółowych informacji biograficznych została zamieszczona w aneksie.

Na koniec autorzy znajdują się w miłym obowiązku podziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się do wydania niniejszej publikacji. W pierwszej kolejności na słowa wdzięczności zasłużył dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Jerzy Pisuliński. W dalszej kolejności wymienić należy władze Narodowego Centrum Nauki, które współfinansowało niniejszą edycję, w ramach projektu badawczego „Prawo własności w orzecznictwie sądów Wolnego Miasta Krakowa. Z dziejów stosowania Kodeksu Napoleona” (numer umowy 2017/27/B/HS5/01308). Za pomoc w gromadzeniu materiału źródłowego autorzy składają też serdeczne podziękowania pracownikom Archiwum Narodowego w Krakowie (w szczególności tym zatrudnionym w ekspozyturze w Spytkowicach), a także osobom pracującym w Archiwum UJ, w tym jego dyrektorom: prof. Krzysztofowi Ożogowi oraz prof. Przemysławowi M. Żukowskiemu. Prace nad wydaniem protokołów prowadzono w ramach działalności naukowej Katedry Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ oraz Pracowni Wydawnictw Źródłowych UJ.

Wykaz literatury

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE:

1. ARCHIWUM NARODOWE W KRAKOWIE – ZESPÓŁ ARCHIWUM WOLNEGO MIASTA KRAKOWA:

AKTA TRYBUNAŁU I INSTANCJI: 29/200/1958 (Tryb 155) – 29/200/1960 (Tryb 157);
29/200/1963 (Tryb 160); 29/200/1965 (Tryb 162); 29/200/1966 (Tryb 163);
29/200/1968 (Tryb 165); 29/200/1974 (Tryb 171); 29/200/1975 (Tryb 172);
29/200/1978 (Tryb 176); 29/200/1979 (Tryb 177); 29/200/1981 (Tryb 179);
29/200/1982 (Tryb 181); 29/200/1983 (Tryb 182); 29/200/1987 (Tryb 184);
29/200/1989 (Tryb 186) – 29/200/1991 (Tryb 188); 29/200/1993 (Tryb 190);
29/200/1994 (Tryb 191); 29/200/1996 (Tryb 193); 29/200/1997 (Tryb 194);
29/200/2001 (Tryb 200); 29/200/2007 (Tryb 204); 29/200/2008 (Tryb 205);
29/200/2011 (Tryb 208); 29/200/2013 (Tryb 210); 29/200/2026 (Tryb 223);
29/200/2029 (Tryb 226); 29/200/2033 (Tryb 230); 29/200/2043 (Tryb 240) –
29/200/2045 (Tryb 242); 29/200/2048 (Tryb 245); 29/200/2052 (Tryb 249);
29/200/2053 (Tryb 250); 29/200/2055 (Tryb 252) – 29/200/2058 (Tryb 255);
29/200/2060 (Tryb 257); 29/200/2061 (Tryb 258); 29/200/2106 (Tryb 304);
29/200/2127 (Tryb 325); 29/200/2173 (Tryb 371); 29/200/2174 (Tryb 372);
29/200/2227 (Tryb 426).

AKTA SĄDU APELACYJNEGO: 29/200/1709 (WM 236) – 29/200/1713 (WM 240);
29/200/1715 (WM 242) – 29/200/1761 (WM 288); 29/200/1763 (WM 290) –
29/200/1770 (WM 297).

AKTA SĄDU III (OSTATNIEJ) (NAJWYŻSZEJ) INSTANCJI: 29/200/1653 (WM 180) –
29/200/1666 (WM 193); 29/200/1668 (WM 195) – 29/200/1670 (WM 197);
29/200/1672 (WM 199) – 29/200/1673 (WM 200); 29/200/1676 (WM 203) –
29/200/1677 (WM 204); 29/200/1682 (WM 209); 29/200/1684 (WM 211) –
29/200/1685 (WM 212); 29/200/1687 (WM 214) – 29/200/1690 (WM 217);
29/200/1705 (WM 232) – 29/200/1707 (WM 234).

AKTA SĄDU WYŻSZEGO: 29/200/1837 (WM 324); 29/200/1838 (WM 325); 29/200/1841
(WM 328); 29/200/1844 (WM 331) – 29/200/1849 (WM 336); 29/200/1851 (WM
338) – 29/200/1854 (WM 341); 29/200/1859 (WM 346) – 29/200/1860 (WM 347).

AKTA SPADKOWE WMK: 29/200/2296 (Tryb 99) – 29/200/2297 (Tryb 100); 29/200/2300 (Tryb 103) – 29/200/2303 (Tryb 106); 29/200/2305 (Tryb 108); 29/200/2307 (Tryb 110); 29/200/2310 (Tryb 113) – 29/200/2312 (Tryb 115); 29/200/2327 (Tryb 130) – 29/200/2330 (Tryb 133); 29/200/2332 (Tryb 135); 29/200/2334 (Tryb 137);

AKTA NAJWYŻSZEGO SĄDU KARNEGO: 29/200/1630 (WM 117).

AKTA SENATU RZĄDZĄCEGO, AKTA WYDZIAŁU SPRAW WEWNĘTRZNYCH: 29/200/208 (WMK V-9 A); 29/200/221 (WMK V-22 A); 29/200/257 (WMK V-58); 29/200/4670 (WM 618); 29/200/856 (WM VI-58).

AKTA SEJMOWE: 29/200/22 (WMK II-2); 29/200/46 (WMK II-26); 29/200/58 (WMK II-38) – 29/200/60 (WMK II-40); 29/200/62 (WMK II-42); 29/200/64 (WMK II-44).

„Dyariusz Seymu Rzeczypospolitey Krakowskiej roku 1833”, 29/200/59 (WMK II-39).

Komparycja wyroku przeciwko Zwierzynie, 29/200/1709 (WM 236).

Księga obejmująca Etar Sądownictwa Wolnego Kraju Krakowa zaczęta od Roku 1823, ANK, 29/200/4670 (WM 618).

Lista mianowanych Urzędników w linii administracyjnej przy Senacie Rządzącym WMK i Jego Okręgu z 17 VII 1816, 29/200/208 (WMK V-9A).

Lista pobierających pensje emerytalne w duchu Statutu Kommissji Emerytalney od dnia 1 Grudnia 1833 do 31 Maja 1838 roku z 1839 roku, 29/200/364 (WMK V-153).

Lista Reprezentantów na Zgromadzenie w miesiącu grudniu 1837 r., „Postanowienia Seymowe z r. 1837/1838”, 29/200/62 (WMK II-42).

Lista Reprezentantów na Zgromadzenie w miesiącu sierpniu 1833 roku, „Akta Seymu Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu z roku 1833-go”, ANK, 29/200/60 (WMK II-40).

Lista Reprezentantów na Zgromadzenie w roku 1844, „Akta Seymowe z roku 1844”, 29/200/64 (WMK II-44).

Notta Oppozycyjna ze strony JW X. Adama Domaradzkiego, 29/200/1724 (WM 251).

Notta Oppozycyjna ze strony Starozakonnego Izaaka Wermuth przeciwko Stefanowi i Salomei Borkowskim małżonkom, 29/200/1723 (WM 250).

Odpowiedź ze strony opieki po Karolu Gaszyńskim przeciwko sukcesorom Teresy Gaszyńskiej, 29/200/1756 (WM 283).

„Sentencjonarz Cywilny Sądu Najwyższej Instancji z roku 1838”, 29/200/1707 (WM 234).

„Sentencjonarz Sądu Najwyższej Instancji do spraw cywilnych na drodze kasacji” (22 XI 1833–16 V 1836), 29/200/1705 (WM 232).

„Sentencjonarz spraw cywilnych z roku 1846”, 29/200/1859 (WM 346).

2. ARCHIWUM UNIwersYTETU Jagiellońskiego:

Akta Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1817–1833): „Sentencjonarz Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa”, WP I 57 – WP I 59; Wiazki akt luźnych, sygn. WP I 61 – WP I 67, WP I 69; Akta Senatu Akademickiego, sygn. S I 393, S I 394.

Streszczenie

W prezentowanej publikacji zamieszczono protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, odbytych w latach 1817–1833 i poświęconych w całości rozpoznawaniu rekursów od jednobrzmiących wyroków sądu I instancji i Sądu Apelacyjnego. Na podstawie art. 15 konstytucji Wolnego Miasta Krakowa z 1815 r. profesoria krakowskiego fakultetu prawnego badali dopuszczalność wniesienia odwołania do Sądu III (Ostatniej) Instancji od dwóch zgodnych wyroków sądu pokoju bądź Trybunału I Instancji oraz Sądu Apelacyjnego. Było to możliwe w sprawach cywilnych, a *de facto* również w sprawach karnych, w sytuacji, gdy Wydział Profesorów i Doktorów Prawa UJ stwierdził naruszenie przez wyroki sądy przepisów prawa materialnego lub procedury cywilnej. Warto zwrócić uwagę, że wykonywana przez ów Wydział kontrola stosowania przez sądy prawa cywilnego miała charakter oryginalny i niespotykany w innych porządkach prawnych. Łączyła bowiem dawną niemiecką procedurę przysyłania akt sprawy sądowej na fakultet prawa w celu wydania rozstrzygnięcia (*Aktenversendung*) z instytucją francuskiej kasacji. Bazę źródłową publikacji stanowiły zachowane w dobrym stanie protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa UJ, przechowywane w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także książki sądowe należące do zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie (zespół „Archiwum Wolnego Miasta Krakowa”). Prezentowane wydawnictwo jest pokłosiem badań prowadzonych na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego i współfinansowanych przez Narodowe Centrum Nauki, a dotyczących stosowania przepisów Kodeksu Napoleona (*Code civil*) przez sądy Wolnego Miasta Krakowa. W ich trakcie udało się ustalić, że spośród blisko 1000 opinii prawnych wydanych przez krakowski fakultet prawny blisko 80% przypadało na ocenę stosowania przez krakowskie sądy prawa cywilnego materialnego, w których dominującą pozycję zajmowały przepisy prawa zobowiązań, a następnie prawa rzeczowego (zwłaszcza prawa hipotecznego) i prawa spadkowego (sprawy dotyczące prawa małżeńskiego osobowego i majątkowego odegrały wyraźnie mniejszą rolę). Prezentowany zbiór opinii Wydziału Prawa UJ stanowi nieocenione źródło do badań nad dziejami stosowania Kodeksu Napoleona na ziemiach polskich w I poł. XIX w. Ułatwienie w korzystaniu ze zbioru opinii krakowskich profesorów stanowić będzie aparat naukowy, obejmujący m.in. dane biograficzne profesorów Wydziału Prawa UJ, a także uczestników postępowań sądowych, których przebieg i rezultaty były przedmiotem oceny Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa UJ.

Słowa kluczowe: Wolne Miasto Kraków, Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, profesoria prawa, Wydział Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kodeks Napoleona, Sąd Apelacyjny, Trybunał I Instancji, Sąd III (Ostatniej) Instancji

Summary

*Records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law
of the Jagiellonian University. Opinions on the application of the Napoleonic Code
by the courts in the Free City of Cracow*

The present volume includes the records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University in the years 1817–1833 and is devoted entirely to the examination of appeals against unanimous judgments of a court of first instance and the Court of Appeal. Based on Article 15 of the Constitution of the Free City of Cracow of 1815, the Faculty of Professors and Doctors of Law examined the admissibility of lodging an appeal to the Court of Third (Last) Instance against two unanimous judgments of the Court of Peace or the Tribunal of First Instance and the Court of Appeal. This was possible in civil cases, and de facto also in criminal cases, when the Faculty found that the adjudicating courts had violated the provisions of substantive law or civil procedure. It is worth noting that the reviewing by the Faculty of the application of civil law by courts was an original solution, unprecedented in other legal orders. This is because it combined the old German procedure of sending the files of a court case to a law faculty in order to make a ruling, i.e. the so-called *Aktenversendung*, with the institution of French cassation. The source material on which the volume is based includes the well-preserved records of meetings of the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University, kept in the Jagiellonian University Archives, as well as court records in the collection of the National Archives in Cracow ("Archives of the Free City of Cracow"). The present publication is a result of research conducted at the Faculty of Law of the Jagiellonian University and co-financed by the National Science Center, which focused on the application of the provisions of the Napoleonic Code (*Code civil*) by the courts of the Free City of Cracow. The study established that out of nearly 1,000 legal opinions issued by the Faculty Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University, almost 80% concerned Cracow courts' application of substantive civil law, in which the dominant position was held by the provisions of the law of obligations, and then of property law (especially mortgage law) and inheritance law (matters regarding matrimonial law clearly played a lesser role). The present collection of opinions issued by the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University is an invaluable source for research on the history of application of the Napoleonic Code in Poland in the first half of the 19th century. The use of the collection will be facilitated by the scholarly apparatus including biographical information on the professors of the Faculty, as well as participants in court proceedings whose course and results were subject to evaluation by the Faculty of Professors and Doctors of Law of the Jagiellonian University.

Keywords: Free City of Cracow; Faculty of Law of the Jagiellonian University; professors of law; Faculty of Professors nad Doctors of Law of the Jagiellonian University; Napoleonic Code; Court of Appeal; Tribunal of First Instance; Court of Third (Last) Instance

Fontes Iuris Polonici

Seria „Prawo Miejskie”:

1. *Księga kryminalna miasta Krakowa z lat 1554–1625*, opracowali i wydali Wacław Uruszczak, Maciej Mikuła, Anna Karabowicz, Kraków 2013
2. *Księga kryminalna miasta Dobczyc 1699–1737*, opracował i wydał Maciej Mikuła, Kraków 2013
3. *Księga kryminalna miasta Krakowa z lat 1589–1604*, opracowali i wydali Wacław Uruszczak, Maciej Mikuła, Krzysztof Fokt, Anna Karabowicz, Kraków 2016
4. *Księgi kryminalne miasta Krakowa z lat 1630–1633, 1679–1690*, opracowali i wydali Wacław Uruszczak, Maciej Mikuła, Krzysztof Fokt, Kraków 2016
5. *Liber Vetustissimus Gorlicensis. Das älteste Görlitzer Stadtbuch/Najstarsza księga miejska zgorzelecka 1305–1416 (1423)*, opracowali i wydali Krzysztof Fokt i Christian Speer, przy współpracy Macieja Mikuły, vol. 1, Kraków 2017
6. *Liber Vetustissimus Gorlicensis. Das älteste Görlitzer Stadtbuch/Najstarsza księga miejska zgorzelecka 1305–1416 (1423)*, opracowali i wydali Krzysztof Fokt, Christian Speer i Maciej Mikuła, vol. 2, Kraków 2018
7. *Liber Vetustissimus Gorlicensis. Das älteste Görlitzer Stadtbuch/Najstarsza księga miejska zgorzelecka 1305–1416 (1423)*, opracowali i wydali Krzysztof Fokt, Christian Speer i Maciej Mikuła, vol. 3, Kraków 2020
8. *Księga ławników myślenickich z lat 1700–1725*, opracował i wydał Maciej Mikuła, Kraków 2022

Seria „Prawo na Ziemiach Polskich w Okresie Porozbiorowym (1772/1795–1918)”:

1. *Protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1817–1833). Opinie o stosowaniu Kodeksu Napoleona przez sądy Wólnoego Miasta Krakowa*, opracowali i wydali Andrzej Dziadzio, Mateusz Mataniak, Kraków 2022

Prezentowana publikacja zawiera kompletne protokoły posiedzeń Wydziału Profesorów i Doktorów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego z lat 1817–1833. W trakcie posiedzeń krakowscy uczeni-prawnicy rozpoznawali odwołania od jednobrzmiących wyroków sądu pokoju bądź Trybunału I Instancji oraz Sądu Apelacyjnego, co w razie stwierdzenia przez nich naruszenia przepisów prawa materialnego lub formalnego stanowiło dla stron podstawę do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu III (Ostatniej) Instancji. W celu ułatwienia korzystania z tekstu do protokołów dołączono przypisy zawierające dane biograficzne profesorów Wydziału Prawa UJ oraz uczestników spraw sądowych. Protokoły stanowią unikatowe źródło do badań nad stosowaniem francuskiego prawa cywilnego: materialnego (Kodeks Napoleona z 1804 r.) i formalnego (Kodeks procedury cywilnej z 1806 r.) w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846). Analiza protokołów istotnie poszerza naszą wiedzę z zakresu dziejów Wolnego Miasta Krakowa i Uniwersytetu Jagiellońskiego, zarówno w aspekcie stosunków prawnych, jak i społeczno-gospodarczych. Na kartach spraw sądowych, będących przedmiotem oceny Wydziału Prawa, przewijają się bowiem reprezentanci niemalże wszystkich sfer życia politycznego i społeczno-gospodarczego Rzeczypospolitej Krakowskiej: członkowie rodów arystokratycznych i środowisk ziemiańskich, krakowscy mieszczaństwo i inteligenci (w tym profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego), a także ludność żydowska i chłopci – mieszkańcy podkrakowskich wsi.

ISBN 978-83-8138-766-8

<https://akademicka.pl>

